

GAZETĂ TRANSILVANIEI.

Gazetă ese de 2 ori: Mercurea și Duminecă, Fără, cindu condeu ajutoriale. — Pretiul: pe 1 anu 10 fl., pe $\frac{1}{4}$ 3 fl. v. a. Tieri esterne 12 fl. v. a. pe unu anu său $\frac{2}{3}$ galbini mon. sunatòria.

Anul XXXV.

Se prenumera la postele c. si r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Taxa timbrata a 30 cr. de fiacare publicare.

Nr. 70.

Brasovu 186 Septembre

1872.

MONARCHIA AUSTRO-UNGARICA.

Transilvania.

Rss. D. Ioane Antonelli, f. vicariu alu Fagarasiului, denumitu canonici metropolitanu -si primi postulu rechiamatu de merite.

Brasovu 17/9 1872.

Importantia politica a convenirii celor 3 imperati in Berlinu e adi obiectulu discusiunii tuturor organelor de publicitate. „Wien. Abendp.” se sprimă cu o resvera mare in intielesulu, ca convenirea are unu caracteru eminamente paciu, si ca imperatulu aduce de acolo poporeloru sale noue garantie de pace, fora a spune, ca in ce stau aceste garantii, in aliantia, dór defensiva si ofensiva? Ori in: déca vrei pacea gatescete de resbelu. — „N. fr. Pr.” despre acésta importantia dice, ca dupace principale Bismark a conferit cu principale Gorciacoff si c. Andrassy mai in tóte dilele, s'a lumeniu, ca tóte trele aceste state se intielegu bine in cestiunile cele mari europene; e dér’ fipsatu: „ca fora de intielegerea premeresa a acestoru 3 poteri nu se va face neci unu pasu in vreun'a din cestiunile cele mari europene; ma se voru tranti la pamentu tóte elementele, cari ar’ vre a conturba pacea, cu orce pretiu. Bismark adeca a invinsu numai acum'a, candu s'a asecuratu si de aliatii in contra republicanismului, care e cestiunea coa mai mare europena.

In „N. fremdenblatt” scrie unu diplomatu, ca diplomati'a moderna (in Berlinu) tóte cestiunile mici si mari vre a le resolvi indata, déca se va cere si cu sila, apoi adauge; „Eu credu, ca cu incetulu ne reintorcemu la scól'a cea vechia, si intrevenirea dela Berlinu e inceputulu la acésta reactiune.“ Resultatulu convenirei e, ca indata ce un'a potere va casiuá conturbarea pacii, celealte voru nisi aliante in contrai.

In 11, dupa finirea festinelor de cea mai rara pompa Maiest. Sa imp. Franciscu Iosifu parasi Berlinulu, comitat de imp. Wilhelmu pana la gar'a cea brilliantu decorata, unde se află toti principii si domnitorii civili si militari si dupa imbraciare se despartira; in 12 sosi la Vien'a, unde se pregatesce cuventarea deschiderii delegatiilor, care pote va contiené spiritulu convenirii, — déca in carteia rosia nu va fi insiratu.

„Vaterland” néga, ca convenirea in Berlinu ar’ fi scopulu pacii si afirma, ca inarmarile Prusiei si ale Rusiei voru sili si pre Austri'a a versa sume mari pe inarmari; ér’ unu diplomatu in „Frankf. Z.” afirma, ca focariulu pertractariloru diplomatici in Berlinu a fostu cestiunea: „Ce se facemu, că se paralisam inriurinti'a, ce trebuie se aiba etablaarea republicei francese asupra celeilalte Europe? Andrassy si Gorciacof au imputatu aici lui Bismark, ca elu pôrta vina la acésta amenintiare, ca in 2 Sept. 1870 a prinsu pe Napoleon la Sedan, in locu selu fi tramsu la Paris. Cu acésta se complinesc relatiunile, cari tóte facu buchetulu trialatiloru. Notamu inca ca la densulu, la c. Bismark, fura invitati representantii tuturor tierilor, numai repres. diplomaticu francesu nu fù facia; ér’ ducele de Koburg s'a afatu vetamatu prin neconsiderare si parasi Berlinulu in 9.

Une diaria imputa consiliarilor regelui, ca ce-

l'au facutu se se umilesca dusmanului din 1866 la Sadova. Acum inse imp. Wilhelmu denumí pe imp. Franz Josifu proprietariu regimentului de Husari 16 Schleswig-Holstein si in uniform'a acestui regimentu facu visitele de despartire la tiarulu si Wilhelmu. — —

Conferinti'a imperatiloru e una negura désa; déca trece, tóte remanu cum au mai fostu. Cate odata face negur'a si dauna, candu secerisiliu inca nu e deplinu adunatu“ dise Papa Piu IX dupa „Germania“ diurnalul ultramontanu. In fine nu scimus, déca Andrassy nu vine cu capulu debalasatu, din Berlinu, pentru telegram'a cea fatala: ca si Prusia si Rusia au condamnatu tienut'a ultranationaliloru facia cu nisuintiele in Austri'a“ privesc mai antaiu pe maghiari, apoi pe altii. — Bine dice Papa, ca remaseram undu amu fostu, ad. in ghierale veciniloru. —

Bismark a disu catra deputatiunea municipale, ca intrevenirea e recunoscerea imperiului Germanu etc.

Limb'a romana in statu.

(—) V. Cu privire la procesele civili si penali, unde incurgu advocati, dupa cum am amintit in articlii de mai dinainte, se conserva prin §-lu 9 Art. 44—1868, in totu loculu prax'a de mai nainte.

Prin spresiunea in totu loculu: de buna séma n'a voit u alt'a legislatiunea, decatu a sustine in acele parti ale regatului, unde nu se pôrta procesele numai unguresce, usulu de mai nainte, de ale poté porta si pentru venitoriu in alta limba.

Se cercetamu pucinu dupa usulu esistente in Transilvani'a inaintea introducerii Art. de lege 44—1860.

De unde se incepemu óre cu statorirea acestui usu?

Pana la anulu 1791, de si in diet'a tierei s'a adusu Art. de lege si in limb'a ungurésca, cari se potu ceti in aprobat si compilat, limb'a oficiosa si diplomatica era cea latina. Art. 31: 1791, vorbindu „despre acele afaceri publice, cari sunt de a se pertracta in Marele principatu alu Transilvaniei in limb'a maghiara“, dà dreptu unguriloru si secuiloru, de a se folosí ca privati de limb'a maghiara, inaintea tuturoru oficialoru si dicasterialoru tierei, sustine inse de limba diplomatica, si a corespondentieloru la dicasterii pre cea latina a Art. dar', nu redică limb'a maghiara la limb'a oficiosa, nece nu obliga partitele de a se folosí de limb'a maghiara in procese.

Procesele se pôrta si mai departe in limb'a latina, — ici si colo in limb'a maghiara.

Diet'a provinciale tienuta la Clusiu la anii 1841—43, radica limb'a maghiara la rangu de limba oficiosa, inse nu pentru tóte afacerile, ca-ci i-a mai lasatu limbei latine unu terenu largu de a figurá ca oficiosa.

Citatulu Art. de lege dispune in §-lu 4 că jurisdictiunile unguresci si secuesci in oficiu, pertractari si speditiuni se se folosesc de limb'a maghiara; éra §-lu 5 pastréza pentru sasi, usulu celu voru fi observatu, in tenorea Art. 31, 1791.

Ast'a e starea limbelor de Statu pana la 1848. Art. de legi cari atingea si cestiunea de limba, o faceau acésta numai cu privire la Unghuri, secui si sasi, că natiuni politice in tiéra; de

limb'a romana, vorb'a nu potu fi, ca-ci natiunea romana nu era numerata intre celea regnicolaria.

Art. dietali din 1848, nu contineau alta dispuatiune in privint'a limbei, decata ca in §-lu 6 Art. II, statoresce de limba a legislatiunei maghiar'a. Pretende déra numai că legile se se aduca in limb'a maghiara si nu eschide pre nemaghiari de a se folosi in tóte negotiatuile publice de limb'a loru propria.

Ast'a era starea cestiunei de limba la introducerea absolutismului, — carele facundu tabula rasa preste tóte cele de mai nainte, intr'duce in tóte ramurele de administratiune limb'a germana. Inainte de diplom'a din 20 Octombrie 1860, fiacre procesu, fia cu — ori fara advocatu se portă in limb'a germana.

De pracs'a cea inainte de 1848, ori de cea de sub absolutismu vorbesce Art. 44—1868? Nece de un'a ci de aceea, carea era in vigintia la intrarea in vietia a numitului Art.

Absolutismulu a stersu praxea, dinainte de 1848; diplom'a din 20 Octobre si vre-o cateva rescripte imperatesci au stersu prax'a absolutismului, si a pusu inceputulu erei constitutionali. Prax'a judiciale de sub acestu constitutionalismu, credem noii, ca o sustiene Art. 44—1868, cu privire la limb'a proceselor portande prin advocati. Si carea este acea praxa in Transilvani'a?

Acésta ni-o arata acte de statu si Art. de legi ulteriori.

Inaltulu rescriptu imperatescu dto. 21 Decembrie 1860, indreptatu catra cancelariulu transilvaneanu Baronulu Kemény, impune cu privire la reorganisatiunea Transilvaniei cu privire la limba in-tre altele urmatòriale:

„Dass es ferne Federmann unbentommen bleiben soll, in den Comitats- ständischer und Gemeinde-Verhandlungen, sich jeder der im Lande üblichen Sprachen zu bedienen und in jeder derselben Eingaben an die Behörden einzureichen, deren Erledigung in derselben Sprache zu geschehen haben wird.“

Ordinatiunea cancelariei aulice dto. 16 Decembrie 1861 nr. 4095, la §-lu 71 cuprinde urmatòriale:

„A feleknek szabadságukban áll minden nemű bádványban, a melyet a törvényszékhez vagy az ülnökhez mint külön bíróhoz bádnak, az országban divatozó három nyelv akár melyikével élni. A felek szobéli jelentéseiről valamint a felek, tanuk, szakértők kihalatásáról ugy átalában a törvénykezési tárgyalásoknál felvett jegyzőkönyvek a három nyelv közül az illető félét választott nyelven szerkesztendők. A felekhez intézendő kiadványokban a három nyelv közül azt kell használni, a melyben a bádvány benyujtatott, a szobéli jelentés vagy a jegyzőkönyvre vett kihalatás történt, Peres dolgokban vagy azokon kívül előforduló oly törvénykezés tárgyalásak alkalmával, a melyekben több mint egy fél van érdekelve, a feleknek szabad az országban divatozó három nyelv akármelyikével élni. A bíróság határozatát, azomban, valamint indokait és ily esetben azon nyelven kell kiadni, a melyen a folyamodás vagy panasz, illetöleg az első bádvány vagy a szobéli jelentés történt. A szobéli végtárgyalásnak, az itéletkihirdetésének és kiadványozásának az országban divatozó azon nyelvben kell történie, a mely az alperes anyányelv.

Éta prax'a judiciale introdusa in Transilvania prin cancelari'a aulica pre bas'a rescriptului imperatrescu.

Acest'a se pune in viétia, se sustiene si intaresce prin Art. de lege adusu in diet'a din Sibiu „privitoriu la intrebuintarea celor trei limbi ale tieri in comunicatiunea publica oficiosa“ si sanctionatu prin Maiestate la 5 Faurariu 1865.

Judecatorie primește si resolvă incusele romane, fia facute prin advocatul său ora advocat, si după ce acestu Art. prin rescriptul imperatrescu datto. 20/6 1867 se anulasa, ca ei prax'a introdusa prin acel'a era sustinuta insusi prin acestu rescript, unde se asecurăza din nou egal'a indreptatire a cetățianilor ora privire la nationalitate, relegiune si limba.

Cine nu crede cumca si după esirea rescriptului imperatrescu din 30/6 1867, s'a sustinutu prax'a judiciale de mai susu, pre la tribunale si judecătie, cerce prin Archivele acelor'a si se va convinge.

De o limba oficiosa astfelui intielésa, după cum o intielegu unele tribunale, nu eră vorba. In guvernulu Transilvaniei, mai tardi la comisariatu regiu (ambele oficia de statu), chiaru si după aducerea Art. de lege 44—1868, se resolva cereile romanesci, in limb'a romana, — se aducu in transgresiuni judecati in limb'a romana etc.

Este din tōte acestea evidentu, cumca §-lu 9 din Art. 44—1868, candu sustiene in totu loculu, cu privire la limb'a proceselor portandu prin advocati, prax'a de mainainte, pentru Transilvania a sustinutu acea praxa, care s'a introdusu prin rescriptele si legile de noi citate.

De sub pările Buceciului

10 Septembre 1862.

Caletorindu dilele trecute prin districtulu tiei Fagarasiului am fostu curiosu a află, cum stau trebile pe acolo, mai vertosu in caus'a alegierilor, ca acesta facă multa bataie de capu ministeriului ungurescu, pentru amestecul in determinarea locurilor de alegere, cu cari s'a prinsu in curse si acum'a nu pote scapă; am aflatu in adeveru lucruri curiose, ca, după cum se scie, comisiunea municipale la repetitele ucasuri ministeriali a denegat a se demite la lucrurile pregătitorie pentru alegeri, disolvându totudeodata si comitetul centralu, — si acum ambla bietulu ministeriu cu totu soiulu de apucaturi, numai se pote esi la capeteiu si după cum am intielesu calaresce pe marele capitanu, că acest'a se apuce celu pucinu o parte din membrui acelu comitat si se faca cu ei lucrările pregătitore, er' negasindu pe altii s'a inhatiatu de membrui din sinulu fostilor granițari, caror'a le face promisiuni cate si mai cate, numai că sei induplase. Inse acestia inca sunt cu minte, observandu marului capitanu, ca ne vomu demite, inse se ni se dè in scrisu, ceea ce ni se promite cu gur'a, adeca predarea muntilor revendicati, carciunariulu etc. bunaóra după cum lea datu la Nasaudeni, firesce pe lunga o despagubire mai moderata; incat am intielesu inse ei cam mirósa Dlu ministru a dă o atare promisiune in scrisu si asiá după cum se vede o se remanemu cu unguri cu totu in sesiunea acésta a dietei ora deputati, si in adeveru pasivist, la care ne a spriginitu indirecte inse forte bine ministeriulu maghiari.

Neminui nu o se-i para mai reu că faimosului Benedek Gyula, care sarutanduse cu dragutii lui de boierasi, pana ce iau beutu paralele, — acum o patiesce, ca estia incepu a-si intorce dosulu catra elu, si elu canta acum la poesi'a popularia: „Pan' eramu cu pung'a plina, me tienea mandr'a pe mana.“ —

Ce e dreptu comisiunea municipale a lasatu in voia libera, că ministeriulu se-si faca atatu lucrările pregătitorie, catu si alegările prin organele sele executive, inse i se pare acésta unu ce cam antecostituzionale, si nu indrasnesce a esf cu asiá ceva pe facia, temenduse, ca alegunduse deputati deakisti, va striga lumea, ca acesti'a suntu deputatii ministeriului, si numai eră de lipsa alegările, fora sei fi denumit de a dreptulu din oficiu.

M'am informatu maiincolu, ca in comisiunea municipale se află forte multi barbati cu caracteru

si plini de zelu naționalu, inse le lipsesce o conduce impunatoria care se carmuesca si careia sei urmedie ceialalti, si cu tōte, ca pana astazi s'a portat comitetul intregu bine, ba chiaru demnu de admirat, me temu ca luandu ministeriulu refugiu la alte mediulice seducătorie, se potu afla si de aceia, cari se se abata dela programa si se se faca de unelte orbe; intielegundu inse totudeodata ca de unu timpu incóce in capulu acestoru treburi se afla unu Metianu, Densusianu, Romanu, Bordanu etc. nu me indoiescu pre nici unu minutu de vreo amagire sau seducere; mai curendu o se iē decidere, că oficiili amegitori se sia depusi. —

Sosindu la Vladeni m'am convinsu, ca in acăsta comuna domina anghin'a difterica (gusterulu) intre copii, care seceră preste 180 copii; a 7 parte din populatiune s'a stinsu.

Ar' fi de dorit, că de ore ce si acum'a morăte 3—4 copii pe di se se espuna acolo unu medicu si se se aplice cele mai aspre măsuri, că celu pucinu se se tiana unu feliu de contumacia si se se introduca o curatiană in casele unde se ivesc atari casuri, apoi ar' trebuī 6menii invetitati a-si feri copii de atari case, fiindu acea băla tare contagioasa.

Din ratacirea, ca băla e tramisa dela Ddieu si nu e ce se faci, trebue 6menii scosi si invetitati, că se tiana de proverbiulu ca „padi'a buna feresce primed'a res“.

Unu calatoriu.

Domnule Redactore!

In Nr. 67 din 7 Septembre a. c. alu Gazetei in Articulu „Unu echu la articulu, Passivitatea in Fogaraschii“ se dice: „Dlu Stanciu prin cortesile sale pentru contele Teleki cu ajutoriulu lui Ddieu, nunumai ca au facutu unu fiasco grandiosu, dare Ds'a din acestu incidente si-au perduto si cea pucina reputatiune — se nu dicemur incredere — ce au avutu pana acum'a, inaintea intelectiei de aici“ decatu Domnu corespondente politicosu nu au avutu curagiul de a spune ca cine este acelu Dlu Stanciu. — De cumva politicosulu corespondente gandesc pre subscrisulu că pre acel'a me vedu necesitat: pentru că onorabilulu publicu cetorii sei conosca colorea care corespondentele nu o scie si pentru că si onorabil'a Redactiune se scia, mai de aproape, ca cine este acelu care „si au vediutu visulu cu ochii“ si in care „Ddieu nu da cu bată“, că in alti peccatori si in fine, ca si contele Teleki se-si conosca corteziulu seu, bateru după nume, — de a spune, ca acelu Dlu Stanciu se numesc: Basiliu Stanciu Siandru de Veste c. r. Capitanu pens. din Vesteia infr. conoscutu onorabilei intelectiei din Fogaraschii atatu de la memorabilea alegere de deputatu dietalui din Voila, catu si dela cele urmate pana in diu'a de adi, si pote conoscutu si politicosului corespondente, decatu nu acesta pre atunci se scarpina de pravulul de Scola, celu mancă dupre urechi. *)

Bine voiti Dle redactore, me rogu: de a aduce aceasta intregire in Nr. celu mai de aproape alu stimatei Gazete spre conosciintia publica si de a primi totu deodata a mea asigurare de stim'a de care suntu patrunsu.

Vesteia infr. 12 Septembre 1872.

Basiliu Stanciu Siandru de Veste
c. r. Capitanu pens.

UNGARI'A. Dela dieta. In sied. din 11 se aleseara comisiunile si anume comisiunea judecătoria din tōte sectiunile, cea economica, Com. pentru examinarea socoteleloru, comis. petitionaria, Com. pentru diaria comis. financiară, cea de imunitate, si a cailorur ferate. Se mai dedera si mandatele unor deputati in leintru, alui Miletics, Groisz etc. In 12 Paulu Hoffman da una a petitiune invetitorilor maghiari din 72 comune, in care ceru imbunarea salariului si redicarea lui prin deregulatorie scolară.

Dep. sas Joseph Gull (Sigsora) pretende că mandatele dep. Sasi; Schreiber, Albert de Sachsenheim, Gustav Capp, cu tōte ca-su facute in limb'a nemtisca, se se primăsca de bune, Pres. dice ca propunerea se va tipari si impartii. Dupa o disceptatiune scurta Gull -si retrasa propunerea. — Intocmai o pati si Csery cu credentiale dela Naseudu. Departe merge maghiaromania, decă nece alegatorii nu

potu suscrie mandate decatu maghiari. Si se credeti, ca Csery nu va protesta in favoarea limbei romane. Pastorul fericitul e lupulu preste o! Protesteze acum alegatorii, deca mandatariului loru nu i convine. Mintea romanului din urma.

Alexandru Nicolici interpeleaza pe Ministrul presed. in caus'a congresului besericescu serbescu si condamna portarea r. comisariu gener. Mollinár, ca-ce numai deacea a desfacutu congresul, pentruca membrii lui n'au voitul se i faca spalieru la intrare si sei strige eljen - uri intrete. Interpelatiunea se va da ministrului. 78 de alegeri de deputati, in contra caror venira petituni casatorie, se tramisera la comisiunea judecătoria a dietei.

In sied. din 13 dep. Valentinu Császár a interpellat minist. pentru traganarea si impedecarea alegierii de dep. in Fagarasiu, pe care jurisdictiunea o a amenat, ca-ce n'a mai constituitu comitetul central. Suntem curiosi a sci, ce s'a mai urmatu in obiectulu acesta, sositu prin telegramulu lui „H. Z.“

Cronica esterna.

FRANCI'A. In 4 Sept. in favoarea proclamarii republicei eră se se serbescă o aniversarie in tōta Franci'a cu manifestatiuni, inse regimulu cu Thiers contramandase de timpuriu acésta, dandusi motivele, ca ar' impedeaca multa evacuarea teritoriului Franciei de prusaci, si republicanii fura destulu de cercuspecti a incungiura agitarile. 4 Sept. de curse in liniste, abia se ivira prin provincia ici colo cate o mica manifestare si cate unu escesu foră mare scomotu.

Fia-care di aduce nove aderari la regimul republican. D. Casimir Perier a declarat formal ca privesce acestu regim ca singurul capabile d'a salv'a Franci'a si ca e convinsu ca d'aci nainte e imposibile ori-ce restauratiune, ori-care aru fi dens'a. Pe dealta parte sosescu pe fiacare di presedintelui Republicei numerose adrese suptsemnate de consiliarii generali ai tutoru departamentelor, carii adera la Republica si 'si proclama dorintia d'a da celu mai deplinu concursu d-lui Thiers pentru stabilirea ei definitiva. Acésta miscare a opinioni, pe atatu de spontanea pe catu si de generale in favoarea Republicei, e considerata că forte importante de d-nu Thiers, care d'aci nainte, intaritu de sprijinul tieri, va puté impune tacere tuturoru recriminarilor mai multu său mai pucinu leale si pucinu fundate ale partitelor monarhice.

Se dice ca centrulu dreptu alu camerei versalese e dispusu in principiu se presinte, la 'ntruirea Adunarii, unu proiectu de lege care se tinda la proclamarea Republicei, la numirea unui vicepresedinte alu Republicei, la crearea unui ministeru responsabile, la crearea unei a doua camere, la renoirea partiale din 3 in 3 ani a Adunarii actuale si la alegerea functionarilor din sirurile conservatorilor.

Se confirma ca, in urm'a esperiintelor a artilleriei, facute la Trouville in presintia presedintelui Republicei, modelulu tunului de bronzu d'alu 7-lea calibră, care se 'ncarcă pe la culata, s'a adoptat definitiv pentru armat'a francesă.

Le journal de la Marne spune ca 'n nōptea de 28 spre 29 Augustu, pe la 11 ore a trecutu pe la gara de la Chalons unu trenu special pentru transportarea celor 500,000,000 franci, a caror plată are s'asigure apropiata evacuare a departamentelor Marne si Haute-Marne. Acestu trenu, dusu de doue locomotive, era compusu de 25 vagone in carcate cu 32,000,000 taleri, ca-ci guvernulu francesu a avutu grija s'aléga monete germane spre a evita in Francia ua criza monetaria: restul era 'n chartii primitive de Germania. Unu casiaru general alu armatei, insocutu de trei ajutanti, erau insarcinati cu versarea acestei jumetati de miliardu.

Adunarea spaniole se va 'ntruni la 15 Septembre supt presedintia d-lui Nicolas Rivero si se va ocupa mai antaiu cu cestiunile financiare; apoi mai nainte dea 'ncepe reformele pe care guvernulu actualu le-a enumerat in programma sea obiectulu discusiunii va fi propunerea majoritatii privitor la punerea 'n acusatiune a ministeriului Sagasta.

Cestiunea Anglo-americana numita „Alabama“ după 22 siedintie se decise de catra judecătului de

*) Dér fapt'a ascrisa e nationale?!

Red.

arbitru dela Genev'a incarcanduse asupr'a Angliei o desdaunare pentru Americ'a de 3 milioane punti Sterling, pentru daunele ce le casinase acea naia sub resbelulu civile americanu.

ROMANIA. In 1-a Sept. merse primulu cursu de proba a liniei ferate romane Bucuresci - Pitesti, fora a se predá gat'a, dupa conventiune.

Mai nou. In Pest'a se incepura siedintele delegatiunilor si li se propuse bugetulu preliminatu pentru anulu 1873 spre pertractare constitutionale.

In Croati'a, granitia militaria, se ivira bande de lotrii. Regimulu respinse prelucrarile pentru restauratiunea consilialoru comunali in Croati'a.

Madridu 17 Sept. Cortesile se deschisera. Zorrilla min. dise, ca elu nu gubernéza pentru nece un'a partita, ci numai pentru intréga tiéra si va apara dinastia lui Amadeu si cu sacrificiulu vietii sale.

Varietati.

— Garnisón'a de aici, regimentulu imp. Alexandru, s'a reintorsu dela exercitiale de tómna dela Sibiu, unde avu evolutiuni tactice si rebellice de multe septemani.

— D. Dr. Josifu Fabritius se denumí medicu r. judecatorie in giurulu acestei curti judeciale r.

— Un'a publicare a min. r. de comerciu din 5 Sept. face cunoscutu, ca in localitatile la contumacia de catra Romani'a se nu se primésca mai multu de 100 capete de vite mari séu 200 mici deodata, ér' mai multe se se respinga.

„Nemere“ a devenitu in man'a Prof. Antoniu Hermann, care cá Redactoru si proprietariu va eda acestu diurnalul si pe viitoru.

— In scanulu Sebesiului pentru scanun si orasii s'a alese deputati Mariasii Bela si Groisz Gustav, ambi maghiari. Sasii ad. facura cá si frati lor din Brasovu, ca denegara la multi dreptulu de votu. In contra acestei volnicie recusera romanii la ministeriu si primira resolutiune favorable; inse fiendua romanii au decisu passivitate asia, alessera doi maghiari cari se lucre in caus'a reorganisarii municipale si comunale in fundulu regiu.

— D. I. Munteanu din sc. Sebesiului si d. Lica din districtulu Naseudului au depusu examenu de advocatura in Muresiuosiorheiu cu succesu bunu.

— Comisari cercetatori de administrarea fundatiunilor si a veniteloru intercalarie metropolitane si a veniteloru monastiresci serbesci denumi Mai. Sa pe br. Ladislau Majthény, comite Supr. din Com. Hontu cá comis. regiu cu scrisória din 4 Sept. a. c., ér' pe episc. gr. or. din Pankracz Nicanor Gruies cá admin. Metropoliei de Carlovitz.

— Cont. Alexandru Bethlen se denumi Comite Supremu in Com. Solnocalu interiore in loculu lui Carlu Torma, care -si dede demisiunea. Posturile cardinali se premenescu cu Grafi si baroni.

— Studentii diletanti ai teatrului romanu dela Clusiu se afia acum in Naseudu, unde dau 3 representatiuni teatrale. Succesulu e bunu, publicu au numerosu, personalulu se produce bine. Ast'a ne face de lipsa, cá se cutediamu a ne apuca de ori-ce intreprinderi, cari adi parasite denoi, mane le voru exploata strainii pe pung'a nostra numai in folosulu loru, exchisiv si in distrugerea natiunii nostre. Inainte cu totii la tóte cu poteri unite!

Despre HOLERA ASIASCA si chipulu de a se feri de aceasta boala si midilóacele de a se vindecă de ea siguru fora medicu de **Constantin V. Varnav**, Doctor de medina, Membru la Craiesca Facultate medica din Ungaria, la Societatea medico istoriconaturala din Iasi, la Societatea numia Pollichia. . . . JASSY. Tipu-litografia Nationala. 1872.

Tocma acum. Primim o scire intristatória de catra Sigisiora din Sz. Nádos, cumca locuitorii deacolo sunt infestati de o bólă fórtă latita asiá, incatu celu mai pucinu 10% alu poporatiunei se

afia patimasia, cá de unu felu de colera, fiindu pe lunga friguri, ametieli, chiaru si versare impreunata. Dupa cele cete despre patrunderea unei specie de cholerina séu cholérica, care s'ar' arată pe unele locuri in Romani'a, anumitu in partea Iassiului, ma si in Bucovina, Galiti'a, scirea de susu pote fi insufiatória de ingrigire si de frica la multi, cari nu cunosc natur'a acestei cholerine nici se sciu ferí de ea prin mediulóce preservative cu atatu mai pucinu a se vindecă de ea, ne avendu instructiune si conducere la acésta-si. Pelunga cele ce se publica din partea unoru diurnale, aflam consultu a impartasi unele escerpte din brosuri'a Dr. Varnavu cá se serveasca celoru ce nusu in stare a-si procura departatá brosura, de o conducere la chipulu de a se vindecă de cholerina in lipsa de medicu.

Choler'a aduse in 1830 din Asi'a si latita in Europa cá epidemia, se arata din candu in canda parte mai pucinu pericolósa sub numire cholerina, parte si impreunata cu versatu dupa greatia, cu durere, arsura la stomachu, sete, urdinare, carcei si slabitiune, si ast'a se numesce cholera. Cholerina se arata inse fora dureri si opintiri mari la urdinare, cu fiori séu friguri si cu slabitiune, perdere poftii de mancare si cu limb'a alba incarcata. Pe lunga padia buna se pote incungiurá acésta bólă, inse capatandu-o cineva, acésta cholerina e lesne de vindecatu, incatu dupa reporturile Domnului D'Aire (francesu) din 2206 bolnavi abia murira 6 din negrigia.

Deci n'avemu se ne spariemu, numai se ne ferimu de causele, dupa d. Dr. Varnavu, ce strescu acésta bólă. Eccale:

„Causele ce starnescu holera.

Din toate afilarile care s'a facutu cu luare aminte, in toate epidemiile de holera de la 1830 pana la 1866 nu numai prin toata Europa ci si prin celealte parti ale lumei, s'a lamurit ca in orient omu, numai in locul in care se gasesce miazma in aer si numai atuncea se poate desvali boala aceasta, candu s'a stricatu stomachulu, séu candu au racit, sau candu s'a tulburat, chiar si fara sa dee cu ochii de vre un bolnav, daca are plecare.

Trei pricini deci suntu mai cu sama, in locul unde se gasesce miazma, prin care se starnesc holera asiatica in omu si anume;

1. Stricarea de stomachu, atatu prin mancare si banturá peste masura, catu si prin mancare si bautura ra si stricata;

2. Raceala, care poate sa ne loveasca atatu prin schimbarea stamparaturei (temperatura) catu si prin umezala mai cu sama rece, si

3. Tulburarea, precum prin manie, mähnire, suparare, iar mai cu sama prin frica de boala.

Intre aceste trei se inchee causele de capitenie care suntu in stare a starni holera asiatica in omu, fie parte barbateasca fie parte femeiesca, fara deosebire de vresta, iaru mai cu sama in acei care nu se stapanescu de betie si de desfranare cu femei inimiciei cei mai aprigi si neinpacati ai sanatatii omenesci.

Chipulu de a se feri de holera.

Pentru fie-care boala, firea inalta au datu omului nu numai mijloace de a se vindeca de ea, dar si chipuri de a se pazi de densa si asia si una si alta avemu si pentru holera.

Chipul celu mai sigur de a se feri de holera nu este de a fugi de bolnavi, ca-ci boala aceasta nu este lipicioasa ca ciuma. ci a nu'si strica stomachul, da a nu se tulbura, de a fugi de betie si de a parasi desfranarea cu femei, asia numai poate ori cine scapa de boala acesta si pe timpul epidemiei chiaru alaturea cu ori ce bolnavu, mai cu sama daca va fi destulu barbatu pe sine, ca se nu se teama de aceasta boala.

Pe timpul epidemiei de holera fiesce care este datoru a face toate chipurile ca se pazasca o dieta intieleapta atatu in privirea mancarei catu si in privirea bauturei, si a traiului intregu, mai vartos ca numai prin aceasta suntemu in stare a micsiura si plecare spre acestu morbu.

Pentru acestu sfarsit, aratu urmatoarele in privirea mancarei:

a) Mananca masuratu numai din bucatele acele de care prin ispita esti bine incredintiati ca stomachulu le mistueste usioru, ca-ci numai asemene bucate dau trupului cuvenita hrana.

b) Mananca candu ai pofta si candu iti este foame, ca-ci nici odata nu'ti poti mai usioru si mai

degraba strica stomachulu, decatu atuncea candu mananci fara pofta si fara foame.

c) Nu manca peste mesura ca-ci stomachulu numai atata poate mistui cu catu te saturi.

d) Mananca din cea ce-ti place dar putin si masurat, iar din ceea ce nu'ti place nu manca, ca-ci degraba si usior mistueste stomachulu mancarea ce-ti place si foarte cu greu acea ce nu'ti place.

e) Nu'ti schimba mancarea cu care esti deprins, ca-ci stomachului nu-i place schimbarea si tine foarte multu la deprenderea sa, candu este ertata si o deprendere intialeapta.

f) Mananca la oara hotarata si la timpulu care esti deprins, ca-ci precum trebuie sa intorci un ceasornicu la timpu ca sa umble, asia trebuie sa hranesti si stomachulu la timpu ca sa mistueasca bine si usior.

g) Satura-te cu putine feluri de bucate, ca-ci nimica nu ingreue mai degraba si mai tare stomachul, decat felurile cele multe de bucate precum se obicinuescu la praznica si mese mari, si atuncea cand videm multe feluri pe masa mancam usior si preste mesura.

h) Mananca mai de multe ori pe zi si cate putin, decatu mai de putine ori si cate multu.

i) Bucatele sa fia atatu bine facute si bine ferte catu si lucrurile din care se facu sa fie bune, cu un cuventu, pe timpulu unei epidemii sa cautam in privirea mancarei numai la putin si bunu.

Ori cine sa se fereasca deci de carne vecche si imputita, asemenea de faina aprinsa si muceda, de ori-ce soi verdetiuri vestede, de untu iute si grasime ranceda. . .

j) Nu manca lacom si mestica bine ce mananci, ca-ci si bucatele cele mai usior de mistuitu cadu greu stomachului daca le mananci lacom si fara sa le mesteci bine. Si la masa se dovedeste ca lacumiea perde omeniea.

k) Mancarea sa nu fie numai hranitoare dar totu odata si usior de mistuitu, pentru care sfarsitul pe timpulu unei epidemii sa se stapanescu ori cine de a manca carnuri uscate, afumate si svante mai cu sama de mascur si de vaca, pre cumu pastramuri, jambonuri, ca-ci toate aceste suntu greu de misuitu.

Totu odata sa ne ferim de slanina, de alaturi grasa, de ochiuri, scorbu, smantana, branza sburata, urda ca-ci acestea cadu greu la stomach mai cu sama daca mancam mai multu decat trebuie.

Si de verdetiuri precum de spenacu si stevie, mai cu sema candu suntu vestede, de poame si anume de perja si goldane sa te stapanesti pe timpulu unei epidemii chiar de vor fi coapte cu catu mai multu daca vor fi inca crude.

Asijderea sa te feresti de castraveti verzi, de harbuji si de zamosi, ca-ci toate lucrurile racescu stomachulu si pornescu usior treapadu, prin urmare dau lesne ocazie de a se starni holera, mai cu sama la acei care suntu plecati spre treapad, urdinare sau patimescu de aceasta.

Sa te feresti de pane calda¹⁾, ca-ci cade greu la stomach, de moare de curechi, de moare de pepini, de braha si med, ca-ci toate aceste pornescu usior treapadu si potu fi causa prin care se starneste holera.

Intre mancarile de cari trebuie sa se fereasca fiente care omu pe timpulu epidemiei de holera intra atatu pestele catu si racii, ca-ci bucatele de peste si acelle de raci, mai cu sama ferte si prajite cu olio sau untu de lemn, cadu greu la stomach. Numai cu borsu cu pesce, si acestu foarte proaspatu, peste rasol cu mustari, sau hrean si otiatu, ori zama de alamae si untu de lemn bunu²⁾ si peste fript in salamura, sa manance acei cari pazescu posturile, daca. . . .

Asijderea si racii numai proaspeti si ferti pot manca acei cari suntu deprinsi cu ei si carora nu le cade greu la stomach, eara acei cari nu suntu deprinsi cu raci sa se pazasca de ei, ca-ci cu nimica nu'si strica oaminii stomachulu mai rau decatu cu raci.

Fasolile, bobul, linte si mazarea pricinuescu venturi candu suntu uscate si acei care suntu siliti a se margini in aceasta hrana vor face bine, daca le vor intrebuinta mai multu facaluite decatu intregi.

¹⁾ Panea nu o manca calda si mamaliga nu o manca rece, daca vroesti sa'ti priasca si una si alta.

²⁾ Pe timpulu holerei sa se margineasca fiecare in untu de lemn care vine de la Frantia.

Cele mai potrivite bucate, nu numai pe timpu holerei dar si pe ori ce timpu de epidemie suntu: o ciorba sau unu borsiu, unu rasol de vaca sau de pasare, iar nu si de carne de miel sau de oae, o frigura de vitial, de pasare sau de venatu, morcovii, praji si tialina cu carne de vaca sau de pasare, un pilafu de orezu sau grisa sau harpacasi cu untu proaspas si nici cum gras. Aceste toate bucate suntu nu numai hranoare dar si usor de mistuit. scl.

Vindecare de Cholerina dupa Dr. Varnavu.

Holerica se arata totu deauna numai cu treapadu (urdinaria,) usioru, fara dureri, si opintele, cu fiori, de cei mai multi bolnavi nici bagati in sara, si cu slabaciune, candu mai mice candu mai mare; pe langa acesta ti se tae si pofta de mancare, la unii mai multu la altii mai putin, si fatia limbei se arata sau albie sau chiar alba si cam incarcata.

Boala aceasta, apucata in pripa, bolnavii scapa de-arendul, si aceasta cu cele mai usioare doftorii, pe langa o dieta aspra.

Catu tine treapadul, (diarea) bolnavul sa nu manance nimica, afara de frigura de puiu sau de carne de vaca, dar si aceasta numai cand are pofta, cine n'are pofta se manance o cojitia de pane veche. Totu odata sa bei la toata oara cate o cesciutie de ceai de romanitie, rece, si catu de putinu indulcita, sa iai candu si candu cate o bucatica de gheata in gura, sa bei apa proaspeta si rece pe catu il va ertea setea; sa se frece pe totu trupulu in toata sara pe candu se culca si in toata dimineatia, o oara sau jumetate de oara pana a nu se scula, cu otietu, sau sade, sau amestecatu cu apa rece, sa nu siada nici in patu, nici in casa, mai cu sama pe timpu frumos, ci din contra sa umble catu va pute si sa nu fuga chiar de munca usioara, care deschide pofta de mancare, sigur semnu ca boala se va taia cu totul.

Daca treapadul nu s'au linisititu pana a doua zi cu aratatele medicamente (doftorii) si bolnavul slabeste, dar fara sa aiba ferbintiala, sa i-se faca ceai de romanitie cu minta si sa i se dea de bautu, precum s'au aratatu mai sus.

Si Salepul este folositor la asemene cadiuri, din care se da bolnavului la jumetate de oara cate doue linguri de masa.³⁾

Daca treapadul nu se linisteste si bolnavulu n'are ferbintiala, sa i se dea si picaturi de stomahu, sau pe zahar sau in salep, sau in aratatele ceaiuri, sau chiar intr'un paharutiu cu rachiu, daca bolnavulu este deprins cu acesta, si anume de trei sau patru ori pe di cate dece, cinspredice sau si douadieci de picaturi.⁴⁾

Acei care la asemene imprejurari vor ave ocazii sa faca si o bae de aburi vor nimeri foarte multu.

Si prostirile (frecari cu stergariu, flanelu, panura) suntu foarte de folosu cu care bolnavulu urmeaza a se freca sara si dimineatia pana ce se simte bine cu totul.

(Va urmá.)

³⁾ Salepul se face precum urmeaza: Ie o linguritie de salep, care se gaseste si pe la farmacie si pe la bacalii (bacanii) si pui se fearba in jumitate de litra de apa, lasi se se recoreasca bine aceasta fertura si apoi dai bolnavului din ea, totu la jumitate de oara cate 2 linguri de masa.

⁴⁾ Picaturile se dau la durere de inima, la gratia, la dureri si taeturi prin pantece si la treapadu, fara ferbinteala.

Aceste picaturi care ar trebui sa se gasasca gata la ori ce farmacia, si care continu intr'o untia de spiritu de melisa, jumitate de scrupulu de untu de sacarica, (chiminu) si untu de anison (oleum carvi et oleum anisi), totu pe atata, se dau de trii si patru ori pe di cate 10 15 pana la 20 de picaturi, precum s'au spus, sau pe sahar, sau intr'o lingura de salep, de ceai de romanitie, de ceai de minta sau chiar intr'un paharutiu de rachiu bunu de masa, daca bolnavulu este deprinsu cu acesta si n'are ferbintiala.

Nr. 7551—1872. 2—3

Publicatiune.

Magistratulu si comunitatea cetatii au otarit, ca, incependum dela 1-a Octobre 1872. toti strainii, cari vinu la tergurile de septemana de aici cu mafacturi, fabricate, marfuri de galanteria si cu li-

cofe, spre a vinde aici mentionatele producte, au se platésca pentru fiacare diua de tergu de septemana anumite taxe dupre tarifa urmatória, si adeca:

- a) pentru cartone si marfuri de galanteria 5 fl. — cr.
- b) pentru manufacturi si fabricate panzariulu, funariu, pielariulu, curralariulu, cismariulu, si pantofariulu, postovariulu si boboariulu, palerieriu si flanelariulu, mai in colo metariulu, thinichelariulu s. a. 4 fl. — cr.
- c) pentru vase de lutu si de lemn . 1 fl. — cr.
- d) pentru zechi si panure 50 cr.
- e) pentru licofe 30 cr.

Ceea ce se aduce cu acea observare la cunoscinta publica, ca comisariulu de tergu de aici este insarcinatu a incasá dela respectivii straini, cari cercetéza tergulu de septemana de aici, aceste taxe de tergu in cantitatea ficsata, in favórea cassei alodiali a cetatii

Brasovu, 28 Augustn 1872.

Magistratulu cetatii si alu districtului.

Nr. 99/com. supr. 1872. 3—3

Publicatiune.

La 26 Septembre a. c. se va tiené in opidulu Turda conferint'a comitetului representativ a comitatului Turdii, cu scopu de a statorí bugetulu comitatensu pre anulu 1873.

Deci prin acest'a se provoca toti membrii comitetului virili si alesi, cari locuescu afora de comitat, se bine voliesca in diu'a si loculu susu numit u se infacirosa la conferintia. —

Comitele supremu alu comitatului Turdii.

Turd'a in 5 Septembre 1872.

Br. Georgiu Kemény m/p.,
comitele supremu.

Nr. 1190 pal. 1—3

Concursu.

1. Spre ocuparea notariatului cercuale porumbacénu custotoriu din Comunitatile Porumbaculu superiore, Porumbaculu inferiore si Sarata cu resiedintia in Porumbaculu inferiore, pre lunga o léfa anuale de 400 fl. v. a. si cortelu liberu. —

2. Notariatulu cercuale visteane custotoriu din comunele Ucea superiore, Ucea inferiore, Corbu Vistea inferiore, Besinbacu si Sambat'a inferiore cu resiedintia in Vistea inferiore pre lunga o léfa anuale de 500 fl. v. aust. si cortelu liberu, cu un vice notariu in Ucea inferiore totu din acelui salariu. —

3. Notariatulu cercuale Dragusianu custotoriu din comunele Vistea superiore, Dragusianu si Sambata superiore apusena si resaritenia cu resiedintia in Dragusiu pre lunga o léfa anuale de 400 fl. v. a. si Cortelu liberu, — si finalmente.

4. Notariatulu Comunale Cartia cu salariu de 400 fl. v. a. si cortelu liberu se escrie prin acésta concursu pona la 10 Octobre 1872. —

Doritorii de a ocupa vreuna din aceste statiuni au a-si inainta la acestu oficiu suplicele timbrate si provediute cu atestatele de calificatiune pona la terminulu defiptu. —

Dela Pretur'a Visteana.

Nr. 2276/1245/consist.—1872. 3—3

Escriere de concursu.

Pentru unu stipendiu de 120 fl. v. a. din fundatiunea fericitului Efraim Josif Klein de Muntihiu usuatu de Alesandru Popsioru academistu de Schemnitz, pentru nesubsternerea testimonialoru recerute pre terminulu prefiptu la ordinariatulu metropolitanu, declarat de vacante, prin acésta pana in 25 Septembre a. c. st. n. se escrie concursu.

Pentru dobendirea acestui stipendiu potu concurge aceli teneri studenti nascuti in Transilvania, cari au din studia clasa generale I-a cu eminentia si portare morale buna, si cari studieaza in institutiile de invetiamentu din Blasius, de-intre cari consangenii piului fondatoriu, ceteris paribus, voru avé preferintia.

Concurrentii la acestu stipendiu au de a-si trame cererile loru concursuali instruite de testimoniile scolastece si atestate de paupertate recerute pre terminulu prefiptu la consistoriulu metropolitanu. —

Din siedint'a consistoriului metropolitanu gr. cath. de Alb'a-Julii si Fagarasiu tienuta in Blasius 31 Augustu 1872. —

Simeonu P. Mateiu,
notariu consist.

Nr. 2275/1245/consist.—1872

2—3

Escriere de concursu.

Pentru 4 stipendia de cate 63 fl. v. a. usuante de Alesiu Boeriu juristu absolutu, Ilie Danila juristu, precum si de Gavrilu Tataru si Joane Serbu gimnasisti absoluti, tote din Fundatiunea repausatului Dr. de medicina Simeonu Ramantai devinute curat u vacante, — asemenei pentru 2 stipendia de cate 63 fl. v. a. din acea-si fundatiune usuante de juristul Augustinu Popu si de gimnasistul Petru Handrea pentru nelegetimarea despre progresulu facutu in studia in anulu scolastecu espiratul pre terminulu prefiptu la ordinariatulu metropolitanu de chiarate de vacante, prin acésta pana in 25 Septembre a. c. st. n. se escrie concursu.

La preatinsene stipendia potu concurge: 1. numai acei tineri studenti, cari sunt nascuti in marea principatu alu Transilvaniei. 2. Cari au in studia calculi de eminentia si portare morale buna.

Dintre concurrenti voru avé preferintia ceteris paribus celi de origine nobili si consangeni piului fundatoriu.

Dela concurrenti se cere, ca testimonia-le scolastece, alaturande la cererile loru concursuali se le dé in origine, ori in copia autenticata, ér' atestatele de paupertate se fia provediute pre lenga subsciriene antistieci comunali si a parochului respectiv si cu sigilulu comunale si alu parochului si cu subsciriene oficiului politicu de cercu, ér' in Cetati si Opide cu subsciriene parochului si a antistieci cetatiene ori opidane. Cererile concursuali astfelui prestatie se le substérna pana in terminulu prefiptu la consistoriulu metropolitanu.

Blasius, din siedint'a consistoriului metropolitanu gr. cath de Alb'a-Julii si Fagarasiu tienuta la 31 Augustu 1872.

Simeonu P. Mateiu,
notariu consist.

In contra orce tuse inechita, regusiala, inflamare, dureri de peptu, dureri de gutu si tuse magaresca, prin partile sale constitutive, care nu le mai cuprindu alto syropu, midilocul celu mai sigura e

Syrupulu albu de peptu de plante de

Dr. med. Hoffmann.

Pentru Brasovu tiene depositu in sticle à 2 fl. 1 fl. si 50 cr. d. I. B. Popoviciu, la „Canele albu“. 1—

Iohann Eichberger
Iacatusiu in Brasovu in Strat'a negra nr. 409 -si recomenda O. publicu totufeliulu de lucru de faculu fabriloru ferrari: lacate, zaruri de totu feliulu, usi cu si fara penne, usi la vete de feru, reparaturi de ferarii de tota specialitatea, tote se efectueaza cu promititate si forta amanare cu pretiurile cele mai efigne. (3 elevi se primescu.) 3—3

Cursurile

la bursa in 17 Sept. 1872 stă asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 23 ¹ / ₂ cr. v. a.
Napoleoni	—	—	8 " 72 ¹ / ₂ "
Augsburg	—	—	108 " 20 "
Londonu	—	—	109 " 10 "
Imprumutulu nationalu	—	—	65 " 80 "
Obligatiile metalice vechi de 5%	—	—	70 " 65 "
Obligationile rurale ungare	—	—	81 " 75 "
" temesiane	—	—	81 " "
" transilvane	—	—	79 " "
" croato-slav.	—	—	84 " "
Actiunile bancei	—	—	877 " "
" creditului	—	—	333 " 90 "